

AL K O H O L I T U T K I M U S S Ä Ä T I Ö

VUOSIKERTOMUS 1984

KALEVANKATU 12 - 00100 HELSINKI

ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖ

HALLITUS 1983 - 1985:

PUHEENJOHTAJA	ILKKA SUOMINEN, VALTIOT.MAIST.
VARAPUHEENJOHTAJA	HENRIK WALLGREN, PROF.
JÄSENET	KALERVO ERIKSSON, FIL.TRI (12.4.1984 alkaen)
	LEO HIRVONEN, PROF.
	HEIKKI KOSKI, HALLINTOT.TRI
	TAPANI PUROLA, PROF.
	USKO PUUSTINEN, OSASTOPÄÄLLIKKÖ
	KAI SIEVERS, APULAISSPROF.
	JOHAN VON WRIGHT, PROF.
	REINO YLIKAHRI, LÄÄKET. JA KIR.TRI (12.4.1984 saakka)

TYÖVALIOKUNTA 1983 - 1985:

PUHEENJOHTAJA	HENRIK WALLGREN, PROF.
	LEO HIRVONEN, PROF.
	KAI SIEVERS, APULAISSPROF.
	JOHAN VON WRIGHT, PROF.
ASiantuntijat	KALERVO KIIANMAA, FIL.TRI
	PEKKA SULKUNEN, VALTIOT.TRI
RAHAVARAINHOITAJA:	PER-OLOF KREANDER, KAUPPAT.MAIST.
SIHTEERI JA TUTKIMUSJOHTAJA:	
	KLAUS MÄKELÄ, VALTIOT.TRI

SISÄLLYSLUETTELO

Yleiskatsaus.....	1
Hallinto.....	2
Tutkimustoiminta.....	3
Apurahat.....	13
Varsinaiset apurahat.....	13
Tutkimussopimusapurahat.....	15
Muu toiminta.....	16
Muu toiminta kotimaassa.....	16
Kansainvälinen yhteistyö.....	19
Talous.....	23
Säätiön toimintaan liittyvät julkaisut.....	24

Y l e i s k a t s a u s

Kertomusvuoden aikana saatettiin päätökseen kaksi laajaa projektia, jotka koskevat alkoholinkäytön ja elämäntavan yhteyksiä. Lähiöravintolaprojektin loppuraportti tarjoaa monipuolista ja elävää tietoa siitä, miten työ, perhe-elämä ja alkoholinkäyttö nivoutuvat kokonaisuudeksi. Kun alkoholisoitumista tutkitaan kulttuurisena ja sosiaalisena prosessina, tärkeiksi kohoavat avioliiton ja alkoholinkäytön suhteet ja miesten ja naisten muuttuva yhteiskunnallinen asema.

Kertomusvuoden aikana valmistui myös SAK:n elämäntapakursikokeilun seurantatutkimuksen loppuraportti. Seurantaprojekti oli metodinen kokeilu toimintatutkimuksen suuntaan. Itse kokeilun tavoitteena oli synnyttää työpaikoilla keskustelua ja toimintaa elämäntapakysymyksistä. Päihteiden käytön tarkastelu elämäntapanäkökulmasta osoittautui hyväksi lähestymistavaksi. Kokeilun aikana kävi ilmi, että työpaikan ja ammattiosaston varaan nojaavan elämäntapatoiminnan tiellä on monia rakenteellisia esteitä. Myös elämäntapakurssin seurantaraportissa käy ilmi, miten monet elämäntapakysymykset ovat nimenomaan miesten ja naisten keskinäisen työnjaon ja vallanjaon kysymyksiä.

Sekä Suomessa että kansainvälisesti suurin osa alkoholitutkimusta on koskenut lähinnä maaseudun tai työväenluokan juomatapoja. Luokkarakenteen muutokset ovat nostaneet keskikerrokset entistä tärkeämmäksi tutkimuskohteeksi. Tämän vuoksi kertomusvuonna käynnistettiin myös uusi elämäntapatematiikkaa koskeva projekti alkoholinkäytöstä keskiluokan elämässä.

Säätiön laajojen kansainvälisten vertailujen perinnettä jatkaa International Youth Project, jossa kartoitetaan nuorten alkoholin käytön luonnetta ja laajuutta ja sen yhteiskunnallista määräytymistä erityyppisissä yhteiskunnissa. Projekti perustuu jo kerättyjen aineistojen vertailevaan sekundaarianalyysiin.

Keskustelu huumeista on yltymässä, ja eri viranomaisten keräämät tilastot antavat erisuuntaisia tietoja huumeiden käytön määrällisistä muutoksista. Tämän vuoksi säätiö on käynnistänyt projektin, jossa pyritään arvioimaan huumeiden käytön levinneisyyttä ja luonnetta Suomessa 1970- ja 1980-luvuilla.

Hallinto

Hallituksen kokoonpano oli kertomusvuonna, joka oli kolmivuotiskauden 1983-1985 toinen, seuraava: sosiaali- ja terveysministeriön edustajat: prof. Leo Hirvonen, prof. Tapani Purola ja osastopääll. Usko Puustinen; opetusministeriön edustajat: apulaisprof. Kai Sievers ja prof. Johan von Wright; Alkon edustajat: tri Heikki Koski, puheenjoht. Ilkka Suominen, prof. Henrik Wallgren ja dos. Reino Ylikahr 12.4.1984 asti ja siitä eteen päin tri Kalervo Eriksson. Hallituksen puheenjohtajana on ollut Suominen ja varapuheenjohtajana Wallgren.

Työvaliokuntaan ovat kuuluneet hallituksen jäsenet: Hirvonen, Sievers, Wallgren ja von Wright. Puheenjohtajana on ollut Wallgren. Asiantuntijoina olivat dos. Kalervo Kilianmaa ja dos. Pekka Sulkunen; rahavarainhoitajana toimi johtaja Per-Olof Kreander ja tutkimusjohtaja-sihteerinä Klaus Mäkelä. Tilintarkastajat olivat pääjohtaja Esko Niskanen (varalla KTM Pertti Tuomala) ja apulaisosastopääll. Pekka Pitsinki (varalla toimistopääll. Herman Nurminen).

Hallitus kokoontui kaksi kertaa ja työvaliokunta kuusi kertaa.

Säätiön työvaliokunta on asettanut tukiryhmiä joidenkin laajojen projektien tukemiseksi.

Historian tutkimuksen (tutkimus 058) tukiryhmän kokoonpano: prof. Matti Klinge (puheenjohtaja), dos. Klaus Mäkelä, prof. Hannu Soikkanen, FL Irma Sulkunen (projektin tutkija) ja prof. Heikki Ylikangas.

Alkoholitutkimusaineistojen tilastollisten analyysimenetelmien kehittäminen -tutkimuksen tukiryhmän kokoonpano: apulaisprof. Anders Ekholm (puheenjohtaja), VTK Timo Alanko (projektin tutkija), VTL Juha Partanen ja VTK Seppo Pöntinen.

Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelma ja sen toteutuminen -tutkimuksen tukiryhmän kokoonpano: apulaisprof. Kai Sievers (puheenjohtaja), prof. Matti Hakama, VTT Lasse Murto, dos. Klaus Mäkelä sekä projektin tutkijat Rauno Mäkelä ja Anja Sirén.

SAK:n elämäntapakurssikokeilun evaluaation tukiryhmän kokoonpano: prof. Annika Takala (puheenjohtaja), VTL Marja Holmila (projektin tutkija), VTT Jorma Kalela, HuK Heikki Katajisto (projektin tutkija), VTL Juha Partanen, toimitsija Pekka Sarkkinen ja VTT Paavo Uusitalo.

Valtio ja alkoholiehtoisten hoitopalvelujen kehitys 1950-1980 -tutkimuksen tukiryhmän kokoonpano: prof. Erik Allardt (puheenjohtaja), tri Heikki Koski, tri Matti Mikkola, prof. Jorma Sipilä ja VTK Jukka-Pekka Takala (projektin tutkija).

Nuorisoryhmät ja alkoholi -tutkimuksen tukiryhmän kokoonpano: tri Katarina Eskola (puheenjohtaja), prof. Erik Allardt, VTK Tommi Hoikkala (projektin tutkija), VTL Juha Partanen ja tri Vappu Taipale.

Naisten humala ja miesten humala. Sukupuolierot alkoholin psyykkisissä vaikutuksissa ja juomisen merkityksissä -tutkimuksen tukiryhmän kokoonpano: apulaisprof. Elina Haavio-Mannila, FK Kirsti Määttänen (projektin tutkija), dos. Esa Saarinen ja prof. Johan von Wright.

T u t k i m u s t o i m i n t a

Säätiön ohjelmaan sisältyvät tutkimussopimukset ovat kehittyneet seuraavasti:

058 Suomen raittiusliike 1890-luvulta kieltolain toteuttamiseen saakka. Tutkimuksen tuloksia on esitelty tammikuussa 1984 Kaliforniassa. Tutkimus on viimeistelyvaiheessa. Tutkija: Irma Sulkunen, Alkoholitutkimussäätiö.

- 065 Pohjoismainen alkoholikysely. Tutkimus on yhteispohjoismainen tutkimus, joka kartoittaa juomatapoja, alkoholisienteita ja alkoholin käytön seurauksia sekä niiden välisiä yhteyksiä eri maissa. Vuonna 1979 kerättiin Islannissa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa kyselyaineisto, joka perustui kussakin maassa 20-60-vuotiasta väestöä edustavaan 3.000 hengen otokseen. Kertomusvuoden aikana valmistui käsikirjoituksia naisten alkoholinkäytöstä sekä alkoholihaitoista vuosikulutuksen funktiona län ja sukupuolen mukaan. Yhteispohjoismaisessa työnjaossa Suomen osaksi sovitut analyysit on viety loppuun, joten projekti on Suomen osalta saatettu päätökseen. Pohjoismainen alkoholikysely kuuluu Pohjoismaisen päihdetutkimustalutakunnan ohjelmaan. Suomesta tutkimusryhmään kuuluvat Klaus Mäkelä, Alkoholitutkimussäätiö ja Jussi Simpura, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- 071 Alkoholivalistustutkimus. Alkoholitutkimussäätiön tutkijat Marija Holmila ja Matti Piispa lopettivat työnsä projektissa vuoden 1981 lopussa. Projektin loppuraportti on työn alla. Tutkija: Juha Partanen, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- 073 Alkoholitutkimusaineistojen tilastollisten analyysimenetelmien kehittäminen. Kertomusvuonna julkaistiin katsaus alkoholin käytön mittaamismenetelmiin. Tutkimus on päättynyt. Tutkija: Timo Alanko, Alkoholitutkimussäätiö.
- 074 Päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelma ja sen toteutuminen. Tutkimus on ollut käynnissä vain 1.1. - 31.3.1984. Loppuraportin kirjoitus on meneillään. Tavoitteelliseen hoitoon ja juomistavoitteen määrittelyyn liittyviä tutkimuksen tuloksia on käsitelty kahdessa artikkelissa ja esitelmässä sekä koulutustilaisuuksissa. Tutkijat: Anja Sirén ja Rauno Mäkelä, Tampereen yliopiston kansanterveystieteen laitos.

- 079 Keskiolulmarssi. Tutkimuksessa kartoitettiin syyskuussa 1980 Helsingissä järjestetyn ns. keskiolulmarssin ja siihen osallistuneiden taustaa ja tavoitteita. Käsikirjoitus on viimeistelyvaiheessa. Tutkija: Hannu Mäkinen, Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos.
- 082 Lääkkeiden statuksen muutosten vaikutukset kulutukseen. Tarkoituksena oli selvittää mitä vaikutusta psyykenlääkkeiden statusmuutoksella (esim. käsikauppalääkkeen muuttuminen reseptilääkkeeksi tai lääkkeen siirtyminen tavalliselta reseptiltä huumausainereseptille) on lääkkeen myyntiin ja markkinakäyttämiseen. Raportti on hyväksytty julkaistavaksi Sosiaalilääketieteellisessä Aikakauskirjassa, joten tutkimus on päättynyt. Tutkija: Ilpo Koskikallio, Alkoholitutkimussäätiö.
- 083 Viritysteoria ja sukupuolten väliset erot alkoholin psykologisissa vaikutuksissa. Projektissa vuoden 1983 aikana suoritettu empiirinen tutkimus on liitetty osaksi laajempaa jatkoprojektia 100 (naisten humala ja miesten humala). Tutkija: Kirsti Määttänen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 084 SAK:n elämäntapakurssikokeilun evaluaatio. SAK järjesti yhdessä Metallityöntekijöiden liiton, Paperiliiton ja Tekstiili- ja vaatetustyöläisten liiton kanssa kaksivuotisen elämäntapakurssikokeilun vuosina 1982-1983. Kokeilun tarkoituksena oli etsiä niitä kollektiivisen toiminnan muotoja, joilla ammatlosastot voisivat paremmin vaikuttaa jäsentensä elämäntapaan. Kokeilua käsittelevä tutkimusraportti valmistui vuoden 1984 lopussa, joten tutkimus on päättynyt. Tutkijat: Marja Holmila, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos ja Heikki Katajisto, Alkoholitutkimussäätiö.
- 085 Viritysteoria ja alkoholin psykologiset vaikutukset. Kognitiivis-emotionaalisen toiminnan tarkastelua. Tutkimuksen pohjalta laadittu artikkeli hyväksyttiin julkaistavaksi Journal of Creative Behaviorissa. Projektin on päättynyt. Tutkija: Anja Koski-Jännes, Alkoholitutkimussäätiö.

- 086 Alkoholin suurkuluttajat. Tutkimus on liitetty osaksi projektia 103 (veren asetaattipitoisuus alkoholin suurkulutuksen osoittajana). Tutkijat: Mikko Salaspuro, Ulla-Mari Korri ja Hannu Nuutinen, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, Alkoholisairauksien tutkimusyksikkö.
- 089 Valtio ja alkoholiehtolsten hoitopalvelujen kehitys 1950-1980. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää alkoholiin liittyvien hoitopalvelujen kehitystä Suomessa erityisesti valtion tehtävien näkökulmasta. Kertomusvuoden aikana on selvitetty entisen alkoholistilain ja nykyisen päihdehuoltolain taustaa haastatteluin sekä kirjallisuus- ja arkistotutkimuksin. Lisäksi on kerätty aineistoa kahdesta maalaiskunnasta, erityisesti niiden sosiaalilautakunnilta, päihdehuoltolaitosten soveltamisesta tutkimuskaudella. Aineiston keruu yhdestä isosta kaupungista aloitetaan. Tuloksia on alustavasti raportoitu muutamassa esitelmässä. Tutkija: Jukka-Pekka Takala, Alkoholitutkimus-säätiö.
- 091 Lähiöravintolatutkimus. Projekti koostuu useista tapaustutkimuksista, joissa otetaan eri näkökulmia lähiöravintoloihin ja niiden ympärillä olevien lähiöiden elämään. Osallistuvan havainnoinnin ja ryhmäkeskustelujen avulla on tutkittu miesten muodostamia lähiöravintoloiden osakulttuureja. Vaimoja ja eronneita naisia on haastateltu, vaikka he eivät kävisikään lähiöravintolassa sekä haastateltu ja havainnointu ravintolassa. Lähiön asujamistoa on haastateltu kerrostaloissa. Ravintolahenkilökunta, tarjoilijat ja portierit, ovat olleet tutkimuksen kohteena, osana lähiöravintolan miljöötä ja eri asiakasryhmien silmin nähtynä. Keskusteluun on osallistunut myös levyautomaatti; suosituimmista lähiöravintolaiskelmistä on koottu aineisto, jonka sisältöä on analysoitu. Osatutkimusten sisältö kuvaa sitä, miten lähiön ihmisten työ, perhe-elämä ja alkoholinkäyttö nivoutuvat kokonaisuudeksi. Keskeisimmäksi jännitteeksi on noussut avioliitto ja alkoholinkäyttö: naisten ja miesten muuttuvat suhteet ja muutoksen ilmenemi-

nen lähiöravintoloiden elämässä. Nämä osatutkimukset on tehty Tampereella. Helsingiläisissä lähiöravintoloissa koottua haavaintoaineistoa on myös käytetty hyväksi. Raportin käsikirjoitus on jätetty kustantajalle, joten projekti on saatettu päätökseen. Tutkijat: Ritva Nätkin ja Pertti Alasuutari, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos sekä Pekka Sulkinen, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

- 092 Äidin alkoholinkäyttö ja lapsen terveys ja kehitys. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitä sikiöön ja lapseen kohdistuvia vaikutuksia on äidin erityyppisillä alkoholinkäyttötottumuksilla. Kaksi aineistoa on kerätty: ns. A-klinikka-aineisto ja prospektiivisestä seurantatutkimuksesta muodostettu otos. Tutkimuksen analyysivaihe alkoi kertomusvuonna. Tutkija: Kalle Rovamo, Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos.
- 093 Nuorisoryhmät ja alkoholi. Tutkimuksen tavoitteena on nuorten alkoholin käytön merkitysten kuvaaminen ja erittely nuorisokulttuurisena ilmiönä. Tutkimuksen empiirinen aineistonkeruuvaihe on saatettu loppuun. Tutkimus oli keskeytynyt 1.9. 1983 - 31.12.1984 välisen ajan. Tutkija: Tommi Hoikkala, Alkoholitutkimussäätiö.
- 094 Alkoholin kulutus ja alkoholipolitiikka Ranskassa. Tutkimuksen tarkoitus on kuvata Ranskan alkoholin kulutuksen ja alkoholipolitiikan kehitystä toisen maailmansodan jälkeen. Aineistoina käytetään tilastoja ja aikaisempia tutkimuksia, ranskalaisia elokuvia ja dokumenttimateriaalia. Tavoitteena on selvittää, miksi alkoholinkäyttö vähenee Ranskassa samanaikaisesti kun se lisääntyy useimmissa muissa maissa. Tutkimus suoritetaan yhteistyössä Centre de recherche en sociologie de la santé -tutkimuslaitoksen kanssa. Projektin suomalainen tutkija: Pekka Sulkinen, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

- 095 Alkoholinkäyttö ja raskaus. Raskaana olevien naisten alkoholinkäyttö ja tupakointi on selvitetty prospektiivisesti päiväkirjamenetelmän avulla. Tutkimuksessa on kerätty tiedot 1.200:lta helsinkiläiseltä naiselta. Tietojen tallennus atk:lle on aloitettu, ja tulostus on mahdollista vuoden 1985 aikana. Henkilökohtaisesti on seurattu ja tutkittu 50:n alkoholin suurkuluttajan raskautta. Kliinisiä havaintoja ja laboratoriotutkimusten tuloksia verrataan verrokkiäitien tutkimustuloksiin. Tutkimusryhmässä syntyneitä lapsia seurataan polikliinisesti tapahtuvain tarkastuksin 4 kk:n, 6 kk:n ja 12 kk:n iässä. Tutkijat: Erja Halmesmäki ja Olavi Ylikorkala, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, I naistentautien ja synnytysklinikka.
- 096 Perhe alkoholinkäytön säätelijänä. Suomalais-neuvostoliittolaisena vertailevana yhteistutkimuksena toteutetaan alkoholinkäytön ja perheen sisäisten suhteiden yhteyksiä kartoittava haastattelututkimus Helsingissä, Moskovassa ja Tallinnassa. Vuoden 1984 aikana kerättiin sekä Helsingissä että Moskovassa tutkimuksen aineistot. Tulosten analysointi on käynnistynyt. Tutkija: Marja Holmila, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- 097 Alkoholi, psyykenlääkkeet ja sydän. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää korkeiden verenalkoholipitoisuuksien sekä toisaalta alkoholin ja eri psyykenlääkkeiden akuutteja verenkierröllisiä vaikutuksia. Tutkimusaineistona on käytetty Mellahden sairaalan päivystyspoliklinikalle päihtymyksen tai myrkytyksen vuoksi tuotuja potilaita. Metodisten vaikeuksien vuoksi joudutaan jatkossa keskittymään vaikeisiin myrkytyksiin, joissa tutkimus on teknisesti mahdollista suorittaa potilaan tajuttomuuden vuoksi. Lisäksi on suunnitteilla terveillä vapaaehtoisilla tehtäviä tutkimuksia alkoholin ja terapeuttisten psyykenlääkkeiden verenkierröllisistä yhteisvaikutuksista. Tutkija: Antti Suokas, Alkoholitutkimussäätiö.

- 098 Alkoholin suurkuluttajan avioelämä. Tutkimuksen tarkoituksena on eritellä juoppoutumista kulttuurisena ja sosiaalisena prosessina sekä erityisesti aviosuhteen ja avioeron keskeistä merkitystä siinä. Aineisto koostuu osallistuvasta havainnoinnista sekä yksilöhaastatteluista, joita tehdään sekä hoitoinstituutiossa että sen ulkopuolella. Kertomusvuoden aikana on kerätty aineisto ravintoloista sekä aloitettu aineiston hankinta hoitolaitoksesta. Tutkija: Pertti Alasuutari, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos.
- 099 Alkoholistin vaimo. Tutkimus naisten suhteesta alkoholikulttuuriin. Naisten suhdetta alkoholikulttuuriin tarkastellaan avioliiton ja perheen kautta; siis myös sellaisissa perhetilanteissa, joissa nainen itse ei käytä alkoholia, vaan on "taustahenkilönä". Tällaisia naisia haastateltiin jo Lähiöravintolatutkimuksessa, jonka aineistoa analysoidaan edelleen tässä tutkimuksessa. Lisäaineistoa kerätään haastattelemalla naisia Tampereen A-kliniikan omaisten luettelosta, lehti-ilmoituksen perusteella ym. kohteista. Tarkoituksena on saada esiin naisten kokemuksia sekä hoitokäytäntöjen piiristä että ns. normaalitytilanteista sekä avioliiton ajalta että mahdollisesti avioliiton jälkeen. Tutkimusmenetelmänä on naisten kertoma "avioliiton tarina", jossa ilmenee naisten oma kulttuurinen jäsenyys- ja puhetapa. Tutkija: Ritva Nätkin, Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos.
- 100 Naisten humala ja miesten humala. Sukupuolierot alkoholin psyykkisissä vaikutuksissa ja juomisen merkityksissä. Kertomusvuoden aikana on koottu aineistoa ja valmisteltu käsikirjoitusta naisten ja miesten eroista humalan psykologiassa ensinnäkin kokoavana katsauksena aikaisempaan tutkimukseen, toisaalta psykologisessa alkoholitutkimuksessa käytettyjen teoreettisten ja metodisten lähestymistapojen kriittisenä tarkasteluna naistutkimuksen kannalta. Tutkimus jatkuu. Projektiin liittyen on pidetty kolme esitelmää sekä julkaistu yksi artikkeli. Tutkija: Kirsti Määttänen, Alkoholitutkimussäätiö.

- 101 Kognitiivinen käyttäytymisterapia alkoholiongelmaisten hoitokeinona. Tutkimuksessa esitetään kirjallisuuskatsaus kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan alkoholiongelmien hoitomenetelmänä. Katsauksessa tarkastellaan lähestymistavan taustaa, siihen liittyvää perus- ja tuloksellisuustutkimusta. Erityissuuntauksina otetaan esille itsesääätelyohjelmat, mini-interventiot sekä kognitiiviset ja behavioraaliset juomiskäyttäytymisen hallintastrategiat. Raportin lopussa esitetään toimenpide-ehdotuksia kognitiivisen käyttäytymisterapian ja siihen liittyvän tutkimuksen edistämiseksi maassamme. Tutkija: Anja Koskijännes, Alkoholitutkimussäätiö.
- 102 Maatalouskysymys ja alkoholin tuotanto. Tutkimuksessa tarkastellaan missä määrin, miten ja miksi maailman maatalouden ylijäämä kanavoituu alkoholiksi (juotavaksi ja ei-juotavaksi). Tutkimus alkoi vuoden 1984 alusta. Tähän mennessä on keskitytty lähinnä tilastoaineiston keräämiseen ja analysointiin. On kerätty kattavat aineistot alkoholin ja alkoholin tuotannon raaka-aineiden maailman tuotannosta, kaupasta ja kulutuksesta samoin kuin alkoholituotantoteknologian kaupasta tärkeimpien viejämaiden osalta. Näiden aineistojen pohjalta on valmistella raportti alkoholimarkkinoiden laajentumisesta 1950-luvulta nykypäivään. On myös aloitettu materiaalin kerääminen kehittyneiden kapitalististen ja sosialististen maiden maatalouspolitiikkojen vertailevaa tutkimusta varten. Tutkijat: Timo Kortteinen, Leo Granberg ja Ilkka Alanen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 103 Veren asetaattipitoisuus alkoholin suurkulutuksen osoittajana. Säännöllinen runsas alkoholinkäyttö aiheuttaa alkoholin aineenvaihdunnan kiihtymisen eli metabolisen toleranssin. Metabolinen toleranssi heijastuu alkoholin palamisen aikana osoitettavissa olevana kohonneena veren etikkahappopitoisuutena. Tämän uuden suurkulutusta osoittavan biokemiallisen markkerin herkkyyttä ja spesifisyyttä on edelleen selvitetty. Tutkijat: Mikko Salaspuro ja Ulla-Mari Korri, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, Alkoholisairauksien tutkimusyksikkö.

- 104 Vuoden 1984 juomistapatutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin syksyllä 1984 haastattelemalla lähes 4.000 15-69-vuotiasta. Analyyssejä valmistellaan. Tutkija: Jussi Simpura, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- 105 Huumausaineiden käyttö Suomessa 1970- ja 1980-luvuilla. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää huumausaineiden käytön ja sen herättämien yhteiskunnallisten reaktioiden kehitystä. Esitutkimuksessa (1.4. - 31.12.1984) on kartoitettu aiheeseen liittyvää tutkimusta ja erilaisia tietolähteitä sekä valmistettu tutkimussuunnitelma. Kolmivuotinen projekti käynnistyy 1.1.1985. Tutkija: Pekka Hakkarainen, Alkoholitutkimussäätiö.
- 106 Alkoholinkäyttö keskiluokan elämässä. Kolmivuotinen projekti käynnistyy 1.1.1985. Siinä tutkitaan erilaisten "uusien keskiluokkaryhmien" alkoholinkäytön kulttuurisia merkityksiä. Aineistoa hankitaan kurseilla tehtävällä osallistuvalla haainnoinnilla sekä haastatteluilta. Erikseen kerätään kirjallisia omaelämäkertoja. Lisäaineistona käytetään mm. alkoholi-aiheisia mainoksia, joista projekti on julkaissut artikkelin. Tutkijat: J.P. Roos, Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitos ja Christoffer Tigerstedt, Alkoholitutkimussäätiö.
- 107 Kansainvälinen haittilastokokous. Kansainvälinen haittilastokokous on alustavasti suunniteltu järjestettäväksi syksyllä 1987. Kokouksen osanottajiksi kutsutaan alkoholihaittilastojen kokoamiseen, analysointiin ja hyväksikäyttöön perehtyneitä asiantuntijoita. Kokouksessa tullaan tarkastelemaan alkoholihaittojen kehitystä ja haittilastolannetta eri maissa tutkimustulosten valossa sekä vaihtamaan kehittyneiden ja kehitysmaiden kesken kokemuksia ja ideoita alkoholihaittilastojen keruusta, analysoinnista ja hyväksikäytöstä. Tutkija: Esa Österberg, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.

- 109 International Youth Project (IYP). Projektin tarkoituksena on selvittää nuorten alkoholin käytön laajuutta ja luonnetta sekä erityisesti sen yhteiskunnallisia kytkeitä erityyppisissä yhteiskunnissa. Tavoitteena on valmistaa kustakin maasta kansallinen raportti sekä vertaileva yhteenvedoanalyysi. Yhteyksiä on otettu maihin, joissa tiedetään olevan käytettävissä valmiita aineistoja ja aiheesta kiinnostuneita tutkijoita. Tavoitteena on saada projektiin mukaan sekä kehittyneiden teollisuusmaiden, keskitetyn talousjärjestelmän maiden ja kehitysmaiden edustajia että eri maanosien ja kulttuurien edustajia, jotta vertailuasetelmaa voitaisiin käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyväksi. Kertomusvuoden loppuun mennessä 18 maata on vahvistanut halukkuutensa osallistua projektiin. Kaikki projektin jäsenet tulevat osallistumaan Washingtonissa 28.7. - 2.8.1985 pidettävään projektin ensimmäiseen yhteiskokoukseen, International Symposium on Extent and Nature of Adolescent Alcohol Use. Projektin koordinoija: Salme Ahlström, Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos.
- 110 Alkoholin vaikutus naisten sukuhormoneihin. Runsaasti alkoholia käyttävillä naisilla esiintyy sukuhormonituotannon häiriintymisen merkinä kuukautishäiriötä ja hedelmättömyyttä. Näiden häiriöiden hormonaaliset mekanismit ovat huonosti tunnettuja. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälaiset ovat veren sukuhormonipitoisuudet runsaasti alkoholia käyttäneillä naisilla, joilla ei ole merkittävää alkoholimaksavauriota, ja miten sukuhormonipitoisuudet muuttuvat alkoholin poisjätön jälkeen. Erityisesti tutkimus pyrkii selvittämään, häiritseekö runsas alkoholin käyttö kuukautiskierron puolivälissä tapahtuvaa munasolun irtoamista. Tutkimus suoritetaan vuosina 1985-1986. Tutkijat: Matti Välimäki ja Risto Pelkonen, Helsingin yliopistollinen keskussairaala, III sisätautien klinikka.

A p u r a h a t

Vuoden aikana maksettiin apurahoja seuraavasti: aikaisempiin päätöksiin perustuvat tutkimussopimusapurahat 609.256 markkaa, vuoden aikana myönnetyt ja maksetut tutkimussopimusapurahat 212.089 markkaa sekä vuoden aikana myönnetyt ja maksetut varsinaiset apurahat 420.035 markkaa. Valtaosa apurahoista myönnettiin syksyllä tapahtuneen haun perusteella. Tällöin käsiteltiin 58 hakemusta, ja apuraha myönnettiin 24 hakijalle.

Varsinaiset apurahat:

FK Matti Aalto 5.500 mk (Heikki Wariksen apuraha):

Alkoholismi sosiaalisen oppimisteorian valossa

LL Kari Aranko ja dos. Timo Seppälä 11.300 mk:

Alkoholi ja rauhoittavat lääkkeet

LL Erja Halmesmäki 40.000 mk:

Alkoholin käyttö ja raskaus

FK Leena Hilakivi 24.000 mk:

Vastasyntyneen rotan REM-uni ja myöhempi alkoholin kulutus

Dos. Matti Hillbom, dos. Markku Kaste, LL Kai Laustiola, LL Antti Muuronen, LL Heikki Numminen, LL Erkki Seppälä ja LKT Heikki Vapaatalo 45.000 mk:

Alkoholi, rasitus ja trombosyyttien toiminta

LKT Pekka Jauhonen 10.000 mk:

Alkoholimaksavaurion syntymekanismi

VTK Margaretha Järvinen 27.000 mk:

Ravintolaprostituutio ja sosiaalinen kontrolli

Dos. Kai Kaila 24.000 mk:

Alkoholialtistukseen liittyvän fysiologisen toleranssin hermosolutasoiset mekanismit

LL Maija Karhunen 15.000 mk:

Asetaatin vaikutus rotan sydämen toimintaan in vivo

FK Jouni Kekoni 3.000 mk:

Pienten alkoholiannosten vaikutukset värinäestimusten absoluuttiseen kynnykseen, reaktioaikoihin ja somatosensorisiin herätepotentiaaleihin

OK Marja Korpilahti ja VTL Teuvo Peltoniemi 25.300 mk:

Perheväkivalta, seksuaalisuus ja alkoholi - tutkimus lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä

Prof. Kari Lagerspetz ja FK Aire Laine 22.000 mk:

Alkoholi ja solukalvojen juoksevuus

FT Ralf Lindman 14.800 mk:

Alkoholi ja dyadinen interaktio tuttujien ja tuntemattomien välillä

LKT Fredrik Lindroos 8.000 mk:

Alkoholien vaikutus aivoihin

Prof. Esko Nikkilä ja dos. Marja-Riitta Taskinen 29.000 mk:

Alkoholi ja lipoproteiinit

Dos. Reeta Pösö 17.800 mk:

Alkoholien vaikutus maksaproteiinien hajoamiseen

LL Kalle Rovamo, LKT Heimo Langinvainio, dos. Markku Koskenvuo,

LL Jaakko Kaprio ja VTT Seppo Sarna 30.000 mk:

Pitkittäistutkimus alkoholinkäyttötottumuksista: alkoholinkulutus ja sen muutoksia ennustavat tekijät

LL Hannu Rönty 25.000 mk:

Alkoholinkäyttäjän aivovamma lääketieteellisenä ongelmana

FL Helmuth W. Sippel 13.000 mk:

Alkoholi ja sen metaboliittien vaikutus elimistölle myrkyllisten aineiden glutatationikonjugaatioon maksasolun mikrosomikalvoissa

Dos. Jussi Viitska ja LK Anne Lamminpää 24.835 mk:

Lasten alkoholimyrkytykset

TT Martti Voipio 5.500 mk:

Vapaaehtoisen alkoholistihuollon kehitys

Tutkimussopimusapurahat:

Syksyn hakukierroksen perusteella päätettiin myöntää tutkimussopimusapurahoja vuodeksi 1985 seuraavasti:

VTM Pekka Hakkarainen 146.330 mk:

Huumausaineiden käyttö Suomessa 1970- ja 1980-luvuilla

VTK Christoffer Tigerstedt ja VTT Jeja Pekka Roos 86.899 mk:

Alkoholinkäyttö keskiluokan elämässä

Dos. Matti Välimäki ja dos. Risto Pelkonen 99.250 mk:

Alkoholin vaikutus naisten sukuhormoneihin

M u u t o i m i n t a

Muu toiminta kotimaassa

Klaus Mäkelä oli kertomusvuoden ajan Sosiologia-lehden päätoimittaja.

Klaus Mäkelä oli kertomusvuoden ajan A-klinikkasäätiön valtuuskunnan jäsen.

Juha Partanen oli kertomusvuoden ajan jäsen ja Klaus Mäkelä pysyvä asiantuntija päihdeasiain neuvottelukunnassa.

Kertomusvuoden esitelmistä ja kokouksista mainittakoon:

Rauno Mäkelä piti esitelmän päihdehuollon asiakkaan hoitosuunnitelmasta Järvenpään sosiaalisairaalan henkilökunnan koulutusseminaarissa 12.1.1984.

Alkon hallintoneuvoston kokouksessa 19.1.1984 Klaus Mäkelä selosti säätiön toimintaa.

Ritva Nätkin alusti aiheenaan kapakka Oulun seksuaaliseminaarissa "Koti, kirkko, kapakka ja kaupallisuus", joka pidettiin 21. - 22.1.1984. Tilaisuuden järjestivät Laavunaiset ry. ja Oulun Naisunioni ry.

Professori Boris Milner Yleisliittolaisesta systeemintutkimuksen instituutista Moskovasta piti IV Pekka Kuusi -luennon 31.1.1984 Finlandia-talon Kamarimusiikkisalissa aiheesta Systems research into the modern global problems. Tilaisuudessa esitti tervehdyssanat puheenjohtaja Ilkka Suominen ja prof. Milnerin esitteli kansliapäällikkö Jaakko Numminen.

Erja Halmesmäki piti esitelmän aiheesta Alkoholi ja raskaus Alkoholitutkijain seuran vuosikokouksessa Helsingissä 28.2.1984.

Anja Sirén alusti tavoitteellisesta hoidosta ja juomistavoitteen asettamiseen liittyvistä ongelmista Tampereen A-klinikan henkilökunnan koulutustilaisuuksissa 15.3., 29.3. ja 12.4.1984.

Kirsti Määttänen esitelmöi aiheesta Miesnäkökulma ja naisnäkökulma kulttuurin merkitysjärjestelminä Joensuussa 16. - 17.3.1984 järjestetyillä sosiologipäivillä.

Anja Koski-Jännes esitelmöi kognitiivisesta käyttäytymisterapiasta Järvenpään sosiaalisairaalan työntekijöille 22.3.1984 ja A-klinikoiden johtajien koulutustilaisuudessa Aulangolla 27.3.1984.

Alkoholitutkimussäätiö ja Alkoholipoliittinen tutkimuslaitos järjestivät Alkon koulutuskeskuksessa Vuorannassa ravintolaseminaarin 27.3.1984. Pertti Alasuutari alusti seminaarissa aiheesta Ravintolan maine ja lähiömoraali ja Ritva Nätkin aiheesta Tanssi ja naisten ravintolakulttuuri.

Pertti Alasuutari esitelmöi ravintolasta ja lähiöelämästä Tampereen teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosastolla 6.4.1984.

Rauno Mäkelä esitelmöi alkoholiongelmien hoidettavuudesta Oikeuspsykiatrian päivillä 6.4.1984 Helsingissä.

Erja Halmesmäki esitelmöi fetaali-alkoholisyndroomasta 13.4.1984 Suomen sisätautilääkärin ja Alkon tutkimuslaboratorion järjestämällä alkoholisairauksien kurssilla Helsingissä.

HYKS:n Naistenklinikan järjestämässä jatkokoulutustilaisuudessa Helsingissä esitelmöi Erja Halmesmäki 4.5.1984 alkoholista ja ras-kaudesta.

Ritva Nätkin alusti aiheesta Naiset ja alkoholi julkisuudessa Alkoholitutkijain seuran ja Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen 4. - 6.6.1984 järjestämässä seminaarissa "Alkoholi, tupakka ja huumeet journalismin kohteena".

Anja Koski-Jännes esitelmöi kognitiivisesta käyttäytymisterapiasta alkoholitutkijoille ja hoitotyöntekijöille A-klinikkasäätiössä Helsingissä 14.6.1984.

Jukka-Pekka Takala piti esitelmän aiheesta Sosiaalipolitiikka poikkeuksien artikuloimisena Uuden sosiaalipolitiikan kesäakatemiassa Mukkulassa 20.6.1984.

Jukka-Pekka Takala esitelmöi kriminaalipoliittisessa seminaarissa Lappeenrannassa 9.8.1984 valtiosta ja sosiaalipalveluista.

Ritva Nätkin alusti aiheesta Alkoholit ja perheiden ristiriidat lähiössä Turun kesäyliopiston ja Varsinais-Suomen raittiuspiirin 14. 15.8.1984 järjestämässä seminaarissa "Nainen ja alkoholi".

Ulla-Mari Korri ja Mikko Salaspuro esittelivät tutkimustaan OYKS:n terveyskasvatuksen työryhmässä Oulussa 6.9.1984 otsakkeella Alkoholitunnistaminen ja Alkoholisairauksien tutkimusyksikön järjestämässä kliinikoiden ja tutkijoiden yhteiskokouksessa Helsingissä 28.9.1984 otsakkeella Alkoholien suurkuluttajien biokemiallinen toteaminen.

Kirsti Määttänen piti esitelmän aiheesta Naisten ja miesten huumalan erot Oulun kaupungin raittiuslautakunnan järjestämässä Raitis lokakuu -seminaarissa 21.10.1984.

Ritva Nätkin alusti aiheesta Vastuurationalisuuden ristiriidoista: naisten ylläpitotyön paradoksaalisuus ja alkoholikulttuuri Suomen Akatemian Nainen ja työ -yhteistyöryhmän 14. - 15.11.1984 Tampereella järjestämässä Reproductio-seminaarissa.

Anja Koski-Jännes esitelmöi kognitiivisesta käyttäytymisterapiasta päihdehuollon lääkäreille Helsingissä 27.11.1984.

Ritva Nätkin alusti aiheesta Suomalainen ravintola ja nainen Alkoholitutkijain seuran 29.11.1984 järjestämässä seminaarissa "Suomalainen ravintolakulttuuri".

Kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismainen päihdetutkimuslautakunta (NAD) jatkoi toimintaansa Helsingissä. Suomalaiset jäsenet lautakunnassa vuonna 1984 olivat Kettii Bruun, Usko Puustinen ja Esa Österberg; varamiehinä olivat Kari Poikolainen, Leo Hirvonen ja Jarkko Eskola. Lautakunnan puheenjohtajana toimi Ole-Jørgen Skog Norjasta. Tutkimussihteerinä toimi Margaretha Järvinen, projektisihteerinä Tommi Hoikkala ja sihteerinä Marja Venna. Lautakunnalla oli kertomusvuoden aikana kolme kokousta.

Lautakunta on kuluneen vuoden aikana toiminut mm. seuraavilla aloilla:

1. Yhteispohjoismainen alkoholihaittatutkimus (SAS, Samnordiska alkoholskadeundersökningen). Projektin koordinaattoreina ovat Salme Ahlström ja Esa Österberg.
2. Yhteispohjoismainen alkoholikysely (POHJA, Nordiska alkoholenkäten). Projektissa mukana ovat mm. Klaus Mäkelä ja Jussi Simpura.
3. Lautakunta järjesti tutkijakurssin "Alkohol- och narkotikaskador - nas utbredning och orsaker" 3. - 13.4.1984 Vordingborgissa Tanskassa. Kurssilla esitelmöivät mm. Salme Ahlström ja Klaus Mäkelä. Kurssille osallistuivat mm. Pekka Hakkarainen ja Jukka-Pekka Takala.
4. Lautakunta järjesti yhteistyössä NSfK:n (Nordisk Samarbeidsråd för Kriminologi) kanssa tutkijaseminaarin "Narkotika och social kontroll" 10. - 13.5.1984 Drøbakassa Norjassa. Seminaarissa esitelmöivät mm. Salme Ahlström ja Kettii Bruun. Seminaariin osallistuivat mm. Pekka Hakkarainen ja Jukka-Pekka Takala.
5. Nordiskt samhällsvetenskapligt alkoholforskarmöte 1984, "Historiska perspektiv på alkoholfrågan", pidettiin 29. - 31.8. lautakunnan järjestämänä Lövångerissa Ruotsissa. Kurssilla esitelmöivät mm. Salme Ahlström, Kettii Bruun, Ilpo Koskikallio ja Jukka-Pekka Takala.
6. Kuluneen vuoden aikana aloitettiin projektin "Alkoholens kulturella betydelse" suunnittelu. Projektin koordinaattori Jussi Simpura esitteli lautakunnan kokouksessa 13.3.1984 Kööpenhaminassa projektin suuntaviivoja.

Klaus Mäkelä toimi jäsenenä Ruotsin sosiaaliministeriön asettamassa työryhmässä Arbetsgruppen för utvärdering av lördagsstängda systembutiker.

E.M. Jellinekin muistosäätiön hallitus myönsi vuoden 1984 Jellinek-palkinnon Klaus Mäkelälle ja Robin Roomille.

Robin Room vieraili säätiössä 1.4. - 20.5.1984 säätiön ja NIAAA:n yhteistoimintasuunnitelman puitteissa.

Norman Giesbrecht oli säätiön ja Kanadan Addiction Research Foundationin tutkijanvaihtosopimuksen mukaisesti säätiön vieraana 28. 10. - 3.11.1984.

WHO:n kanssa yhteistyö on jatkunut monella tasolla. Klaus Mäkelä kuuluu jäsenenä WHO:n asiantuntijaelimeen Expert Advisory Panel on Drug Dependence and Alcohol Problems. Salme Ahlström oli tilapäinen asiantuntija Workshop on Alcohol-Related Problems and their Prevention with Particular Reference to Adolescence -kongressissa, joka pidettiin Genevessä Svettsissä 11. - 21.7.1984 ja 31.8. - 4.9.1984.

Salme Ahlström toimi ICAA:n johtokunnassa, joka kokoontui Ateenassa 26. - 27.5.1984. Samoin Salme Ahlström oli jäsen ICAA:n 30th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism -kokouksen suunnitteluryhmässä ja puheenjohtaja (yhdessä Tom Harfordin kanssa) International Youth Section at the 30th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism -sektiossa. Esa Österberg toimi jäsenenä Alcohol Policy -sektion suunnitteluryhmässä.

ICAA järjesti 30th International Institute on the Prevention and Treatment of Alcoholism -konferenssin 27.5. - 2.6.1984 Ateenassa Kreikassa. Säätiön ohjelmaan kuuluvista tutkimuksista pitivät konferenssissa esitelmän Marja Holmila, Klaus Mäkelä & Robin Room ja Teuvo Peltoniemi.

ICAA:n epidemiologiasektion kokous pidettiin Edinburghissa 4. - 8.6.1984. Kokouksessa pitivät esitelmän säätiön ohjelmaan kuuluvista tutkimuksista Anja Koski-Jännes, Klaus Mäkelä & Jussi Simpura, Kirsti Määttänen, Kari Poikolainen & Päivi Kärkkäinen ja Jukka-Pekka Takala.

Klaus Mäkelä toimi International Group for Comparative Alcohol Studies -ryhmän koordinaattorina ja Pekka Sulkunen ja Esa Österberg toimittivat ryhmän jäsentiedotetta.

Ruotsin Lidingössä pidettiin 23. - 27.10.1984 IGCAS-ryhmän konferenssi alkoholiongelmien ratkaisuyrityksistä ja hoitojärjestelmien kehityksestä. Kokouksessa muodostettiin epävirallinen ryhmä, joka pyrkii edistämään alkoholihoitojärjestelmien kansainvälistä vertailututkimusta. Ryhmän toiseksi koordinaattoriksi valittiin Jukka-Pekka Takala.

Suomalais-neuvostoliittolainen vertaileva tutkimus "perhe alkoholin-käytön säätelijänä" piti projektikokouksen Helsingissä 23. - 25.5. 1984. Suomesta kokoukseen osallistuivat Elina Haavio-Mannila, Marja Holmila ja Pekka Sulkunen. Syksyllä pidettiin projektikokous Moskovassa 16. - 21.11.1984. Siihen osallistuivat Elina Haavio-Mannila ja Marja Holmila. Kokoukset rahoitti Suomen ja Neuvostoliiton TT-komitea.

Muista esitelmistä ja kokouksista mainittakoon:

Irma Sulkunen piti esitelmän aiheesta Temperance as a civic religion - the cultural foundation of the Finnish working class temperance ideology konferenssissa The Social History of Alcohol: Drinking and Culture in Modern Society, joka pidettiin Berkeleyssä Kaliforniassa 2. - 5.1.1984.

Marja Holmila piti esitelmän aiheesta Theoretical traditions and problems in Finnish action research Genevessä 7. - 8.3.1984 pidetyssä Meeting of ISA's Research Committee 09 (Social Practice and Social Transformation).

Anja Koski-Jännes oli Norjassa 23. - 27.4.1984 tutustumassa kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan ja sitä koskevaan tutkimukseen.

Pekka Sulkunen piti esitelmän aiheesta The suburban pub - the contradictions of being man and woman konferenssissa Public Drinking, joka järjestettiin Banffissa, Albertassa (Kanada) 24. - 27.4.1984. Konferenssin järjestäjinä olivat Addiction Research Foundation, Alberta Council of Addictions ja Ministry of Health and Welfare, Canada.

XV Annual Nordic Meeting on Biological Alcohol Research pidettiin 6. - 9.5.1984 Aikon koulutuskeskuksessa Vuorannassa, Helsingissä. Kokouksen avasi Kalervo Kilianmaa.

Santa Fessä, Uudessa Meksikossa, järjestettiin 24. - 29.6.1984 Second Congress of the International Society for Biomedical Research on Alcoholism -konferenssi, jossa säätiön tutkimuksia esittelivät Iikka Lehtinen, Reeta Pösö, Mikko Salaspuro ja Matti Välimäki.

Anja Koski-Jännes osallistui 12. - 16.8.1984 järjestettyyn 3. kansainväliseen addiktivisten käyttäytymisten hoitoa koskevaan konferenssiin North Berwickissä Skotlannissa. Hän piti siellä esitelmän aiheesta On the semiotic regulation of drinking and its internal contradictions.

Ulla-Mari Korrin ja Mikko Salaspuron tutkimusta esiteltiin otsakkeella Clinical aspects of alcoholic liver disease Lissabonissa Portugalissa 16. - 22.9.1984 pidetyssä XII International Congress of Gastroenterology -kongressissa.

Klaus Mäkelä esitti kommenttipuheenvuoron aiheesta Distribution of alcohol consumption NIAAA:n ja NIDA:n järjestämässä kokouksessa An Examination of the Distribution of Consumption of Selected Dependence-Producing Drugs, joka pidettiin Washingtonissa 1. - 2.10.1984.

Alcohol and Europe -kongressissa, joka pidettiin Padovassa Italiassa 16. - 17.11.1984, esiteltiin Ulla-Mari Korrin ja Mikko Salaspuron tutkimusta otsakkeella Blood abnormalities: alcoholism or alcoholic liver disease markers?

Marja Holmila piti esitelmän aiheesta Shopfloor sociability in some Finnish factories suomalais-neuvostoliittolaisessa seminaarissa Sociology of Work, joka pidettiin Tampereella 10. - 12.12.1984.

Vuoden aikana kävi lukuisa joukko ulkomaalaisia vieraita säätiössä. Näistä mainittakoon organisaatiopäällikkö Birkeland, hallinnollinen johtaja Kristensen ja suunnittelupäällikkö Stokkedal Norjan Vinmonopoletilta; tohtori Luis Sánchez-Medal Meksikosta; tohtori Kabiru Kinyanjui Nairobien yliopistosta; apuralaisprofessori Jerzy Jasiński Puolan tiedeakatemiasta; tohtori Pedro Naveillan Santiagon kansanterveystieteen laitoksesta Chilestä.

T a l o u s

Säätiön menot nousivat 1.665.678 markkaan vuonna 1984. Valtaosa, 1.185.184 markkaa, käytettiin tutkimustoimintaan. Kirjojen myynnistä kertyi tuloja 6.676 markkaa. Säätiön menot eivät anna oikeata kuvaa kokonaisuudesta, koska Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Alko suorittaa valtaosan hallintoon liittyvistä kuluista. Säätiön yliopistoille sijoitettujen projektien laitospalkat taas katetaan suurelta osin yliopistojen varoilla.

SÄÄTIÖN TOIMINTAAN LIITTYVÄT JULKAISUT

- Alasuutari, Pertti: Kohdistuuko alkoholipolitiikka yksilöön vai kulttuuriin? Alkoholipolitiikka 49(6):328-331, 1984.
- Halonen, Iikka ja Anja Koski-Jännes: Addiktiot ja niiden hoito. Alkoholipolitiikka 49(5):270-273, 1984.
- Halonen, Iikka och Anja Koski-Jännes: Addiktioner och addiktionsbehandling. Alkoholpolitik 1(4):247-251, 1984.
- Hasan, Joel: Differentiation of normal and disturbed sleep by automatic analysis. Department of Physiology, Institute of Biomedicine, University of Turku; Acta Physiologica Scandinavica, Suppl. 526. Turku 1983. Väitöskirja.
- Hietaharju, Mikko ja Juho Korhonen: Terveyskasvatuksen teemavuoden (alkoholi ja lääkkeet) arviointitutkimuksen tuloksia. Teoksessa Rimpelä, Matti; Lasse Kannas ja Kirsti Pajarinen (toim.): Terveyskasvatustutkimuksen vuosikirja 1982, 187-194. Lääkintöhallitus; Helsinki 1982.
- Hietaharju, Mikko ja Juho Korhonen: Jyväskylässä vuonna 1979 toteutetun alkoholin ja lääkkeiden väärinkäytön vähentämiseen tähtäävän terveystutkimuksen teemavuoden arviointitutkimuksen menetelmät ja tulokset. Jyväskylän yliopiston terveystieteen laitos, Sarja A: Tutkimuksia 3/1984. Jyväskylä 1984.
- Hilakivi, Leena A.; J. David Sinclair and Iikka T. Hilakivi: Effects of neonatal treatment with clomipramine on adult ethanol related behavior in the rat. Developmental Brain Research 15:129-132, 1984.
- Holmila, Marja: Katsaus Suomessa tehtävään toimintatutkimukseen. Sosiologia 21(4):237-246, 1984.
- Kettunen, R.; J. Timlsjärvi; E. Kouvalainen; M. Koskela; L. Nuutinen & J. Heikkilä: Stewart-Hamilton and gamma variate methods in computer analysis of dye curves. Scand. J. clin. Lab. Invest. 44:587-594, 1984.
- Koski-Jännes, Anja: Teoria, käytäntö ja tieteen kehitys. Psykologia 19(4):294-296, 1984.
- Koski-Jännes, Anja: Kohtuus vai raittius? Arvostelu kirjasta Nick Heather & Ian Robertson: Controlled drinking. Alkoholipolitiikka 49(6):340-342, 1984.
- Koski-Jännes, Anja: Nick Heather & Ian Robertson: Controlled drinking. (Kirja-arvostelu) Alkoholpolitik 1(4):238-240, 1984.

- Koski-Jännes, Anja: Alkoholingelmat ja tiedostava käyttäytymisterapia. *Tiimi* 5:21-26, 1984.
- Kortteinen, Timo: Economic integration and the availability of alcoholic beverages in the European Community since 1975. Reports from the Social Research Institute of Alcohol Studies No. 169. Helsinki 1984.
- Kortteinen, Timo: Wine production in the European Community since 1975. *British Journal of Addiction* 79:319-325, 1984.
- Laine, Matti: Alkoholismi ja neuropsykologiset häiriöt. Turun yliopisto, psykologian tutkimuksia 68. Turku 1984.
- Laine, Matti and Nelson Butters: A preliminary study of the problem-solving strategies of detoxified long-term alcoholics. *Drug and Alcohol Dependence* 10:235-242, 1982.
- Mäenpää, P.H. and S. Tewari: A change in isoaccepting leucine transfer RNA species in rat brain after prolonged ingestion of ethanol. *Medical Biology* 61:313-318, 1983.
- Mäkelä, Klaus: Alkoholien käytön aloitusikää koskevat normatiiviset odotukset ja tosiasiallinen aloitusikä. *Alkoholipolitiikka* 49(3): 158-160, 1984.
- Mäkelä, Klaus: Vaihtuuko aikakausi. *Sosiologia* 21(1):1, 1984.
- Mäkelä, Klaus: Forskningens etik. *Sosiologia* 21(2):97-98, 1984.
- Mäkelä, Klaus: Permissible starting age for drinking in four Scandinavian countries. *Journal of Studies on Alcohol* 44(6):522-527, 1984.
- Mäkelä, Klaus: Attitudes towards drinking and drunkenness in four Scandinavian countries. Reports from the National Institute for Alcohol Research No. 77. Oslo 1984.
- Mäkelä, Klaus ja Kirsti Määttä: Kulttuuri ja naisten ja miesten osaamiset. *Tiede & edistys* 9(2):95-104, 1984.
- Mäkelä, Klaus ja Robin Room: Alkoholipolitiikka ja juopon oikeudet. *Alkoholipolitiikka* 49(4):196-200, 1984.
- Mäkelä, Rauno ja Anja Sirén: Tavoitteellinen hoito. Teoksessa Koh-tauspaikkana A-klinikka (Juhlakirja 30-vuotiaalle Helsingin A-klinikalle, toim. Eva Aalto, Jukka Mäki, Jussi Nissinen ja Ingalill Österberg), 112-128. A-klinikkasäätiön julkaisuja n:o 8, 1984.

- Mäntylä, Ilkka: Brännvinets användning och dess betydelse under frihetstiden. Teoksessa: Bäck, Kalle; Harald Gustafsson; Jon Herstad; Jens Holmgaard; Markku Kuisma; Maud Molander; Ilkka Mäntylä; Øystein Rian & Gustav Grunde Saetra: Skog och brännvin. Studier i näringspolitiskt beslutsfattande i Norden på 1700-talet, 15-32. Universitetsforlaget: Oslo-Bergen-Stavanger-Tromsø, 1984.
- Nuutinen, H.U.; M.P. Salaspuro; M. Valle & K.O. Lindros: Blood acetaldehyde concentration gradient between hepatic and antecubital venous blood in ethanol-intoxicated alcoholics and controls. *European Journal of Clinical Investigation* 14:306-311, 1984.
- Nätkin, Ritva: Naisten julkinen ilme ja alkoholi sitä rumentamassa. *Alkoholipolitiikka* 49(4):208-213, 1984.
- Nätkin, Ritva: Kvinnans offentliga image och hur alkoholen fördärvar den. *Alkoholpolitik* 1(4):207-212, 1984.
- Nätkin, Ritva: Lähiöravintola ja perhe - naisnäkökulma. "Elämäntavan muutos ja päihteet", Helsingin yliopistossa 5.-6.9.1983 pidetyn symposion luennot. Sosiaalihuollituksen julkaisuja 6/1983, 69-84. Helsinki 1984.
- Peltoniemi, Teuvo: Turvakodit ja perheväkivalta. *Alkoholipolitiikka* 48(6):343-350, 1983.
- Poikolainen, Kari: Estimated lethal ethanol concentrations in relation to age, aspiration, and drugs. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 8(2):223-225, 1984.
- Poikolainen, Kari: Accuracy of hospital discharge data: Five alcohol-related diseases. *Drug and Alcohol Dependence* 12:315-322, 1983.
- Simpura, Jussi: Det finska ölsinnet till vardags och till fest. Dryckessituationerna och drickandets kulturella betydelser. *Alkoholpolitik* 1(2):73-81, 1984.
- Sirén, Anja ja Rauno Mäkelä: Normaalijuomisesta hallittuun juomiseen. *Alkoholipolitiikka* 49(1):16-23, 1984.
- Takala, Jukka-Pekka: Valtio ja sosiaalipalvelut. *Sosiaalinen aikakauskirja* 78(4-5):8-11, 1984.
- Toivanen, J.; O. Ylikorkala and L. Viinikka: Ethanol inhibits platelet thromboxane A₂ production but has no effect on lung prostacyclin synthesis in humans. *Thrombosis Research* 33:1-8, 1983.
- Ylijoki, Oili-Helena: Alkoholin vaikutukset sosiaalipsykologisena ongelmana. Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, 1984. Lisensiaatintutkielma.

